

Vad har hänt?

GODEGARD, DENNA LILLA AVSDES belägna station, har plöjtigt fått storpolitiskt rykte genom generalfulldirektör Nils Wohllins söndagstal, som droget avspeglar hans nuvarande ställning som bondeförbundare, invald i Riksdagen med socialdemokratiska röster och som ordförande i befolkningskommissionen.

SPÖKFLYGNINGARNA OVER NORRLAND 1933—34 var verklighet, förklarar generalstabschefen, som nu hunnit grundligt bearbeta de handratals rapporterna i saken. Flera flygplan lär ha uppträtt samtidigt. Deras nationalitet fortfarande okänd.

TYSKLAND BLIR OOVERVINNELIGT I ÖSTERSJON och de baltiska staterna äro skräckslagna, påpekar *Manchester Guardian* med andledning av det tysk-engelska flottfördragets nybegynningsprogram. Det är beaktande säger tidningen, att i hela Öst-Europa råder stark tillit till den upptriktiga freds vänligheten i Stalins politik, men ingen tror på Hitlers och Trejde Rikets fredliga avsikter.

ENGELSKA ARBETARPARTIET *h*o- lar av nedertag vid de stundande parlamentsvalen — i höst eller till nyår — anser Oavhängiga arbetarpartiet, ty Labour Party har förlorat sin inre spännkraft. Medan kungajubileet och krigshotet sveats samman en nationell enhetskänsla till förmån för nationalregeringen, vars dåliga aktier på sista tiden rusat i höjden, har arbetarpartiet förluskat sin ställning som oppositionsparti. I rustningsfrågan är det snart ingen skillnad mellan nationalregeringen och labour. Med knapp nöd lyckades det rösta emot den nyligen slutade förstärkningen av luftvapnet. En så dålig opposition — hur skulle den bli i regeringsställning?

VADJANTILL U. S. A. såsom upphovet till Kelloggspakten, vilken som bekant förbjuder de undertecknande staterna att tillgripa krigets medel för sina tvisters slitage, var Abyssiniens nästa steg. Hövligt avvisande svar. — De engelska medlingsförsöken ha för ögonblicket upphört. Medlingskommissionen har spruckit och rest från Schevevningen. Folkförbundet, som i sådant fall skulle ingripa, tvekar inför sin eventuella prestige-förlust. Abyssinien utsänder nödöskor och begär följförbundets omedelbara sammankallande. Samt värdar till flera länder, däribland Sverige, om rätt att få inköpa vapen. De italienska trupptransporterna pågå och Mussolini håller mer och mer krigiska tal och förklarar öppet ett protokoll över Abyssinien som Italiens mål. Det är väl med honom som med Karl X Gustaf, som motiverade ett anfällsrikt mot Polen med att man måste konsumera de elaka humörerna i riket.

Veckovakalen

Upp till kamp!

Brev till Tidevarvet

från **Amelie Posse-Brázdová.**

”Var är Ni, vad gör Ni? Har Ni tagit sommarferier eller är det annat arbete som uppslukar Er? Bara Ni inte gått och blivit modlösa. —

För Guds skull, för allas vår skull — släpp inte efter för sådant! Stå på Er, spotta i händerna och ta i på nytt, hur illa det än ser ut. —“

Författarinnan Amelie Posse-Brázdová.

Zámeč Lickov, Tjeckoslovakien, 2 juli 1935.

Lantlig fridfull söndag — den första i år med bägge pojkarna hemma. De har kommit med goda betyg från lantbruksskolan och målarkademi — och nu har de före lunchen gått ägorna runt med sin pappa och konstaterat att allt var ganska gott. Skördestakterna är betydligt bättre än under de sista torra åren — rågen står manshöj i blom, humlen skjuter raskt i höjden med den rätta frisktgröna färgen. Folket som arbetar med den på akord, är lika tillfreds — i år ser det verkligen hoppfullt ut — nu ska det väl antingen kunna bli en spardräng slant över när hösten kommer. —

Karin Schultz:

Restaurangpersonalen och det nya kollektivavtalet.

Efter underhandlingar, vilka bedrivits ända sedan november förra året, är nu antingen det nya kollektivavtalet för Sveriges hotell- och restaurangpersonal klart att undertecknas den 16 juli. För man tror personalens ombudsman Kurt Olsson, råder det nämligen ingen tvekan om att så kommer att ske.

Det ligger långvariga och heta strider bakom det nya avtalet, strider ur vilka de anställdas representanter kunna sägas ha avgått med segern. Förhandlingarna ha förts med en dramatisk intensitet, som mer än en gång kulminerat i kommunikens »Strandst: strejkt lockout». Det är här inte meningen att följa deras gång, för vilken ju utlörligt redogjorts i dagspresen, utan att i stället söka klargöra vad

För en gångs skull ska väl både de och deras arbetsgivare ha sluppit gno och sträva förögelse!

Vi har en söndagsglädje — en av huvudstadens mest framstående läkare och vetenskapsmän som är husets vän. Vid lunchen berättar han om ett sammanträde dit alla de andra professorerna av den medicinska fakulteten också varit kallade för att ofördröjligen diskutera en hög-viktig fråga. Enligt de upplysningar som från krigsministeriet ingått till fakulteten har nämligen granslåten nu hunnit en sådan grad av fullkomning i kultivering av vissa asiatiska epidebacciller samt deras effektiva och hastiga utbredande att det vore oförsvärigt och lätt-sinnigt av de hotade länderna att längre uppsjuta förebyggande åtgärder.

De allvarigaste mått och steg hade beslutits — och bland dessa att professorerna skulle specialisera sig på dessa farster och fortast möjligt söka uppöstra en stab av unga medicinare och sjukvårdare som var vetenskapligt rustade att uppta kampen mot dessa fiender in spe — mera fruktsamvärda än några andra.

Vad vår vän berättade stämde tyvärr blott allt för väl överens med vad vi hört från annat och trovärdigt håll om de väldiga cemerterade källare på andra sidan gränsen sex mil fågelvägen från oss, där miljoner råttor avlas och gödas, färdiga att vilket ögonblick som helst yppas med pestbacciller och skickas över på vår sida. De som är kapabla att släpa ut sådant otog i världen lär väl också vara klipska nog att ha utexperimenterat något me-

(Forts. å sid. 5.)

Elin Wägner:

I väntan på kriget.

En stormig kväll helt nyligen passerade oss postflyget utan att synas. Jag stod på backen och följde med hjälp av motorbullret hans kosa ovan de låga svarta molnen. Barn och hundar sökte skydd för bullret som vid åska och ändå var allt så oskyldigt. Jag kom att tänka på engelska militärflygets senaste förvärv. Bidrottningen, en automatisk maskin som flyger utan bemanning. Officiellt hette det vid nya planetens första offentliga flygning att den skulle tjäna som måltavla vid luftvärnsövningar. Men det tror ingen på. Om en arméledning äger luftrobotar, som under sin flykt kunna ta emot och lyda order från en apparat på land eller till sjöss, varför skulle den då riskera levande människor vid bombanfall över fiendeländer? En robot har inga nerver, inget samvete och ingen själ, han behöver inte heller nödvändigt vända tillbaka efter förrättat värk, kan till och med i själva sitt nedstörtande döda och förinta. Men när en man kan sköta ett luftanfall genom att sitta och spela på en klaviatur av elektriska knappar, då har man nått krigsteknikens höjdpunkt. Betyder det också ett slut på kriget? Ja, troligen. Men den för oss alla ödesdigra frågan är om kriget skall rasa slut i ett krig eller dess förlöpan falla på sin orimlighet.

Att det förelämnas en stark rädsla för vad som skulle hända om två likvärdiga moderna krigsapparater röke ihop, det se vi till och med på de krig som nu föras och förberedas. De två överbefolkade, aggressiva staterna Japan och Italien ha båda riktat sin expansionslust mot omodernt rustade stater. Japan aktar sig för Ryssland och fortsätter att åta sig in i norra Kina. Italien har övergivit tidigare planer och riktat sig mot Abyssinien, som general Virgin till trots torde ha ganska låg militär standard.

Allmän oro råder denna sommar för följder av ett Italienakt angrepp på Abyssinien. Alla rädas de situationer, som kunna föra krigsläran över till Europa. Men man vet, att även om kriget kunde begränsas till Abyssinien, så hade Nationernas Förbund knäckts och det hoppet om att kunna föra in en ny mellanfolklig ordning i vår värld och få bukt med kriget i tid. Medan vi dag för dag läsa nyheterna tycks det som om det trots denna rädsla inte existerade något motstånd mot ödet, ingen vilja till räddning ur den hotade situationen. Men i själva verket finns ändå en stark reaktion mot kriget och önskan att freden måtte räddas. Det stora problemet är hur man skall samla denna freds vilja till en kraft som formar de avgörande besluten. Löses inte det problemet, driver freds viljan onyttigt förbi som en ström vars kraft icke utnyttjas.

(Forts. å sid. 3.)

Strike again!

Evangeline Booth.

Stockholm — hon har talat vid två eller tre stora möten varenda dag. Officerarna bedja också för henne på plattformen: Giv Din nåd åt generalen, giv henne styrka och kraft att vara nyttig för Dig.

Sjålv gör Eva Booth allt för att komma de stora åhörarskarnas nära. Efter som det är i Frälsningsarmén kan man skämta och tala hur enkelt som helst till varandra. Och generalen sticker helt glatt in under stol med en ibland kunde ha känt sig bättre till mods. På Stadion är åhörarna för långt ifrån henne och hon är rädd de skall förkyla sig i kvällsluften. Dessutom är det ett elände att tala i högtalareparat. I Blasieholmskyrkan tycker hon att talarstolen är placerad allt för högt över åhörarnas huvuden.

Men vad gör allt detta när våra hjärtan är varma och nära varandra. Och mitt hjärta klappar nära ert!

Trots den väldiga anslutningen till mötena varken Tempel eller Blasieholmskyrkan räckte till och i Lidingsögrävet var den naturliga amfiteatern överfull — kan man inte värja sig för känslan att den omedelbara tänande kontakten med publiken uteblev. Visst fanns det intresse, men knappast av den sort som smälter samman en församling till en enda handlingsmättig vilja. Folk såg ut som de satt och tänkte på livet av varje. Och generalen är för bli att arbeta intensivt.

Kan det vara så, att tiden i alla fall gått om de gamla parollerna, att människorna i dag kräver en terminologi, som anpassad efter dagens språk och aktuella frågor. Och med erkännande av den nuvarande sociala bakgrunden, så olik den då armén stredade. Man tänker t. ex. på apellen för världsfred, som Evangeline Booth själv utslungade strax efter sin utnämning till general förra året.

(Forts. å sid. 5.)

»Slå till igen — strike again!

Upp alla avfällingar, alla ljumna och nöjda, som tycker det är bra som det är, alla som förlorat glädjen i hjärtat och bara trampar på av gammal vana! Striden måste vara ny för varje dag. Strike again! Strike again!

General Eva Booth är oenlig en fångsländ gestalt på plattformen. Hela hennes varres präglas av intensitet och våldsciplinerad kraft. Hon rör sig med en säkerhet och stil, som anstår generalen för en så väldig armé. — Bara i Sverige finns 286 kårer och 1,200 utposter med 1,717 officerare och anställda. — Hon är samlad och spänstig och sparrar sig sannerligen inte, hon pressar sin kraft till det yttersta. Stämman som är vacker och låg blir i de mest intensiva ögonblicken till och med nästan ansträngd.

Det är ett väldigt program generalen genomgått under årskongressdagarna i

(Forts. å sid. 6.)

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Triedvaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Norrländsgatan 18.
Tel. 75 73, 76 70.
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenter, för-
valtningsuppdrag. Även skriftliga
förfrågningar.

Inför genom Stockholms Läkarförening

Doktor Hofvendahl
hemkommen.

Stockholms stads Poliklinik

Vid Kornhamnstorg 4

Måndagar, onsdagar, fredagar kl. 9—11.30 f.m.

**För havandeskapet och
dess sjukdomar.**

För medelösa kostnadsfritt, för andra mot
erläggande av 2 kronor.

Allm. Barnbördshusets poliklinik

Alla vardagar 11—12 för havandeskapet
och dess sjukdomar och 14—14.30 för
kvinnosjukdomar.

För medelösa kostnadsfritt, för andra
mot erläggande av 2 kronor.

Alma Axelssons

FÖRLOSSNINGSHEM

INNREGATAN 19

Mottager linnekläd även för längre tid.

Tryggt och egen, välskött.

Tel. 778 24.

TANDLAKARE

TORSTEN TIMANDER

SVEAVÄGEN 82, 4 tr. (hiss).

Mottagningar efter överenskommelse.

Tel. 31 92 95.

Tandklinik

VASAGATAN 46

Härnet av Kungsgatan, Tel. 10 11 38.

Låga taxor. Fri rådgivning.

Först. Leg. tandl. Sven Schönström.

TANDKLINIKEN

Södermalmsgård 4

Mottagn. vard. 10-1, 5-8, lörd. 10-5.

Annan tid efter överensk. 40 71 00.

Leg. tandl.

Kostnadsfri rådf. Billig tandvård.

DAMFRISORER:

Zanders Damfrisering

Rekommenderas.

JOHN ZANDER, Frisörmästare.

Guld- o. Dipl.

Paris, Wien, Berlin, München.

Humlegårdsg. 22, 1 tr. Tel. 62 16 16.

Man spricht deutsch. English spoken.

Damfrisör Uno Löfquist

permanent undolering
och mise en plus samt
stilfulla och individu-
ella damklippningar

Vasagatan 42, 2 tr., hiss. Tel. 11 92 78.

En permanent

som HÄLLER

får Ni m. åka oljor för 7:—, allt inb.

samt OLJECHAMÉ med

MASSAGE. GARANTI. T. 33 33 31.

Centralbadets damfrisering

rekommenderas

Tel. 20 95 92. Företagsk.

Elegant.

Den 13 juli 1935.

Ett slag i luften.

Det finns många arter av reklam.
Bland de säkraste sätten för en sak
att bli bemärkt och vinna aktning
hos den stora allmänheten är att bli
till överdrift nedergjord. Den he-
dern har i dagarna kommit Natio-
nernas Förbunds Arbetsbyrå i Ge-
néve till del. En av delegaterna från
årets arbetskonferens (en arbetsgiva-
re) har tagit till orda och bryter
staven över Arbetsbyråns och Arbets-
konferensens. Han finner ej ord nog
för att ondöra sig över det okun-
niga, det dilettantmässiga, det miss-
visande och det partiska, som prä-
glar deras arbetsmetoder och beslut.
Den närmaste anledningen till detta
utfall är principuttalet vid konfe-
rensens 1935 angående 40-timmars-
veckan. Arbetsgivardelegaten har
emellertid fått svar på tal för sitt
angrepp, och hans ton är varken
övertygande eller sympatisk utom
möjligt på arbetsgivarhåll. Men
han har, som sagt, churu ofrivilligt
gjort reklam för Arbetsbyråns i Ge-
néve och Arbetskonferensens.

Beklagligt är, att arbetsgivar-
nämnden alltid är så sentfärdiga. Det hör
kanske till deras uppgift, att vara ett
återhållande element, men jämnik-
ten upprätthållande icke genom ett
ständigt nej-sägande. Det vore kloka
och säkert verksamare att i
stället vara förökommende. Det är
kanske inte nödvändigt med så myc-
ken strid på arbetsmarknaden, som
nu är förhållandet. Med större vid-
synthet medan tid är vore det tänk-
bart att möta mera tillmötesgående.

Artikel författaren och arbetsgiva-
relegaten slutar med att citera det
gamla ordstavet: »skatorna skratta,
ty de vänta främmande». Det finns
ett annat ordspråk, som heter: skrat-
tar bäst, som skratrar sist.

Genom ett tryckfel

I förra numret av Tidevarvet uppgavs
prenumerationspriset för halvår vara kr.
3:75. Men så dyrt är det inte. Tide-
varvet kostar fortfarande endast kr. 3:25
för halvår.

Eldbegängelsen

är den bästa formen för förvandlingen
av de avlidnas stoft. Upplysningar om
eldbegängelsen lämnas å

Svenska Eldbegängelse-Föreningens
(S. E. F.) Stockholmsavdelnings byrå,
Sveavägen 25, 2 tr. (hiss). Tel. 20 22 80.
Vardagar kl. 10—4, lördagar 10—2.

Medlemsavgiften i föreningen är en gång
för alla: för medlemmar i Svenska Eld-
begängelseförsäkringskassan Kr. 3:—, för
i annan begravningskassa inskrivna
Kr. 5:— samt för andra Kr. 10:—.

Föreningens tidskrift »Ignis» Kr. 3:— pr år
(12 nr.)

Medlemskap i Sv. Eldbegängelseförsä-
kringskassan berättar de efterlevande från
kostnader och beströ med den dödes
begravning. Låga premier.

RES TILL Rönninge Gärd,

Främlingsarméns Pensionat och Vilohem,
Rönninge, tel. 19. Rotylid vilooort. Bra
rum. God husmanskost. Fullt modernt.
Moderat pris.

OBS! NÄRA STOCKHOLM!

Föreståndare H. Johanson.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00

FOLKUNGAGATAN 65 • • 73 37

GÖTGATAN 52 • • 333 90

Givetvis, men —

Skolöverstyrelsens förslag till undervisning i fortplantningsläran.

Skolöverstyrelsen och Medicinalstyrelsen har nu till Kungl. Maj:t överlämnat sina respektive förslag till vidgad och förbättrad undervisning och upplysning, inom och utom skolan, som den 24 september 1934 lingo i uppdrag: att i samråd med varandra och respektive preventiv och abortsakkunniga utarbета.

Som ett allmänt intryck av skolöverstyrelsens tämligen digra betänklade kvarstår känslan av att Styrelsen, pressad av utvecklingen och i betraktande av att stora skolområden som Hålsjöberg, Malmö med flera tagit sken i egna händer, utan större entusiasm nu finner tiden vara mogen för ett mera allmänt införande av undervisning rörande könslivets biologi och hygien.

Kanske framträder denna halvhjärtade inställning starkast om man bredvid detta svenska skolöverstyrelsens förslag lägger ett motsvarande dokument från en av Oslo skolestyrelse tillståt »spesialkomité» rörande fortplantningsläran som tack i skolan. Planen är visserligen närmast utarbetad för Oslo men kommitterade framhåller att de även tänkt sig den som ett mönster för andra skolor i landets olika delar.

Icke ett särskilt ämne utan i samband med biologi, kristendom och samhällslära.

Svenska skolöverstyrelsen framhåller att undervisningen rörande dessa frågor skall ingå som ett naturligt led i skolans biologiundervisning men även tas upp i samband med kristendomen, samhälls- lära, medborgarkunskap och psykologi, vidare utgår man från den av 1921 års sakkunniga framställda förslaget på att undervisningen bör vara dels av förberedande natur i första skolåren, dels en ömnikurs i övergångsåldern (14—15 år), dels en utvidgad kurs för ungdom i åren 18—19 år.

Skolöverstyrelsen genomgår nu våra olika skolformer för att tillse i vad mån dessa önskemål äro eller kunna förverkligas.

Vad realskolan, kommunala mellanskolor, högre folkskolor och praktiska mellanskolor, kommunala flickskolor samt enskilda flickskolor beträffar anses önskemålen i stort sett vara realiserade.

Vederbörliga läroböcker omnämna även de månskliga fortplantningsorganen med

Tag veteflingor till jordgubbarna

konsum — kooperativa

Uno Oldenburg J:or

Jur., Kand.
Drottninggatan 4, tel. 21 30 44.
Alla slags juridiska uppdrag: Rättegångar, skilsmässor, boskilling, äktenskapsförord, bouppteckning, testamenter.

Arméhanddukar 86 cm.

Stenk, befinne, färdig, med hälsningar, släta und-
villiga, passande till alla till- och bords-
dukar, pris endast 6:00 pr duss. Osk! 9 duss.
fraktfritt.

Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Sthlm.

Torine Torines

Byråskrivare och översättare, Jur., Kand. — Rep.
Sveavägen 25, 2 tr., hiss, Sthlm. Möbl.
Absolut billiga, hög skickig garnt.
RAOVALDSTR. 3, 4. Hornsg. 34, tel. 43 23 82,
och Kungl. N. Kungsg. 39, vid Posten. 31 82 18

en del hygieniska anvisningar. I sina nyli-
gen avgivna metodiska anvisningar berör
överstyrelsen dessutom undervisningen i
könslivets biologi och hygien på ett så
utförligt sätt att någon vidare ändring
i kursplan ej är nödvändig. Huvud-
undervisningen bör komma i samband med
biologi i realskolans avslutningsklass och
i de andra skolformerna i motsvarande
klass.

Här skulle sålunda allt vara väl be-
tänkt, enligt skolöverstyrelsens förme-
nande.

Vad gymnasierna beträffar torde deras
elever redan i realskolan fått sin und-
ervisning i de sexuella frågorna, men för
säkerhetens skull har överstyrelsen i sina
metodiska anvisningar uppmärksammat
ifrågakommande behov för första ringen.
Den mera utförliga kurs som av sakkun-
niga önskas, vill skolöverstyrelsen tillgö-
dosa genom obligatorisk undervisning i
ärftlighetslära innefattande rasbiologi och
rasygien samt av biologiläraren eller
annan lämplig lärare eller läkare särskilt
hållna föredrag.

Lärarkompetensen fullbordas genom särskild kurs i sexualhygien

avsett icke enbart för biologiläraren
utan även för blivande undervisare i kris-
tendomen och psykologi.

Tiden ej mogen för obligatorisk undervisning i folkskolan.

När överstyrelsen sen kommer till folk-
skolan med sin fortsättningskola är det
som betänkligheterna riktigt komma
fram. Givetvis måste en undervisning
till stånd men det är så ömtåligt
och lärarna är inkompetenta och läro-
böckerna sakna detta kapitel. Och för-
äldrapinionen är emot. Alltså, givetvis
kan ej skolan undandraga sig denna upp-
gift men tiden är ej mogen för att göra
den obligatorisk. Den må komma till
stånd i större utsträckning än nu —
etter det ändå sker — och med vissa försikt-
hetsåtgärder såsom att sådan undervis-
ning alltid meddelas gossar och flickor
skilda åt och att den sker med ödmöje,
finkänslighet och allvar. — Något som
man ju hoppas är nödvändigt för all un-
dergivning.

Just vad bottenskolan beträffar är
emellertid en jämförelse med det norska
förslaget intressant.

Det är ju helt naturligt att de båda
förslagen erbjuda väsentliga likheter, men
tonen i det norska är så oerhört mycket
mer positiv och bestämd under det att i
det svenska förslaget man opphörligt
möter ordet givetvis, men — — —.

Det norska förslaget går efter samma
motivering som den svenska skolöversty-
relsen förebär resolut in för: Und-
ervisning i fortplantningslära göres fra
folkskolans förste klasse obligatorisk.

Kommittén finner icke några betänkl-
ligheter mot att denna obligatoriska un-
dergivning äveldes börjar för 2:dra och
3:dje klassens barn, sålunda omedelbart
kommer till stånd för småskolans sam-
liga barn. För de högre skoltiderna i
folkskolan vill kommittén ej ha und-
ervisningen omedelbart obligatorisk införd
utan under framhållande av att den an-
ser det »meget outheldig om elever fra de
högre folkskoleklasser fremdeles skall
förlate skolan utan envar orientering på
disse områdene» ligges saken i vederbö-
rande överlärares eller skolstyrelses hand
som i mån av tillgång till lärarkraft bör
ta upp saken. Framför allt skall denna
undervisning ske genom skolans egna lä-
rare men i nödfall kunna andra krafter
anlitas.

Svenska skolöverstyrelsen säger visser-
ligen att den finner icke svårigheterna
att meddela sådan undervisning (i små-
skolan) vara alltför stora — — —, »satt
på ett enkelt och naturligt sätt sannings-
enligt berättas om dessa saker (barnens
tillblivelse och könsens öikhet) torde icke
stöta på alltför stora svårigheter för de
lärarerna, om hon blott söker övervinna
sin fruktan att bryta en tradition, som
förbjuder henne att öppet tala om dessa
frågor», men konklusionen blir i alla fall
att i kursplan insättes ett »om möjligt
bör även den första förberedande sexual-
undervisning ha meddelats». Detta i
samband med hembygdsundervisningen.
Sålunda helt beroende av vederbörande
lärares godtycke.

Den norska planen synes mig bygga på en fastare grund genom att göra begynnelsen obligatorisk

och sedan låta överbyggnaden komma
följdriktigt i mån av tillgång till lärar-
kraft.

Den grundläggande synen på fortplan-
ningen som skall plantas in i den tidiga
skollidern och underlätta vidare kun-
skapsmeddelande, den kan vi hur stor
utsträckning som helst saboteras i små-
skolan. Så kommer barnen upp i storsko-
lan, för att använda den gamla termen.
Där stå lärarna på ett helt annat sätt in-
för det ofrånkomliga att gripa sig an
med detta ämne men det få de då göra
utan denna så viktiga grund och kanske
ha barnen redan fått de färdiga kunskaper
man vill skydda dem ifrån.

Det är sant att folkskolans läroböcker
äro på dessa punkter bristfälliga. Men
överstyrelsen framhåller dock icke mindre
än två böcker som omnämna ävna fort-
plantningen. I samband härmed tillägger
jag mig att hänvisa till Otto Mohrs mo-
tivering till att ämnets namn skall vara
fortplantningslära och ej undervisning i
sexualhygien eller släktivet som allt för
vida begrepp. Professor Mohr var ord-
förande i den norska kommittén.

Grevesmühlska samskolan.

Rektors expeditionen, Kungstensgatan 4, 3 tr., är under sommaren öppen vardagar
kl. 11.30—12. Tel. (även å andra ändra) 11 09 09 samt 10 16 85. Inträdesprö-
vningar börja den 23 augusti kl. 12.

Fyraårig realskola med realexamensrätt. Platser finnas endast i 1' och 4'.

Friplatser för studiebegärade elever.

Mariannelunds Praktiska Skola.

— Studia LASARET

Vill Ni vinna Realexamen eller Studentexamen på kortaste tid — bliw då Ma-
riannelundare.

Vill Ni vinna effektivt utbildning för Handel, Industri, Trävaruutrustning, Jord-
bruk, Bank m. m. besök vårt Handelsinstitut.

Sommarkurser, övertärfärd och passande alla, 1/7—10/8. Beg. program.

Begär uppl. om våra statsunderstödda Husmoderskurser med praktisk och ge-
digen underv. i hushåll och vävning. Elevestipendier.

Kamradstäm. 13—15 juli. Begär upplysningar.

Indiv. metoder. Arbetsglädje. Låga kostnad. Prosp. fr. rekt. G. Gustafsson.

Kungl. Hovbilmsterhandel

H. FLATOW

Säg det med blockhor!

Västergatan 14. STOCKHOLM

| Blomsterförmedling till tv och utlandet —

Telegr.-adr. Flatow. Telefoner: 11 05 06, 20 21 17. Postgirokont. 549

I Norge har man mera tilltro till lärarkärens kunskap, förmåga och vilighet än vad som kommit den svenska folkskollärarkären till del från dess högsta myndighet.

Lärarkärens utbildning förklaras utan vidare otillräckligt. Överstyrelsen förbigår helt enkelt den utbildning som vid flera seminarier givits studentklasserna. Seminariestadgarna § 116, num. 12 har även möjligheten att extra undervisning i detta ämne på 8-9 timmar givits även den avgående fjärde klassen. Folkskollärarinneförbundet har i många år även ordnat särskilda kurser i ämnet. Överstyrelsen omnämner även med gillande de handledningsböcker rörande undervisningen i detta ämne som under våren utkommit. (Se nedan.)

Det är ingenting att anmärka emot att seminarieakademien får i uppdrag att utarbete förslag rörande folke- och småskolläraans utbildning i detta ämne men det är betydande att för de utbildningskurser för redan färdiga lärare som både det norska och svenska förslaget finner nödvändigt nöjer man sig i Norge med 8 timmar och i Sverige fördrar man 20 timmar.

Det är gott och väl att överstyrelsen satt sin hand till plogen men genoinne att allt för starkt fascinerar av svårigheter-na kan man göra saken en björntjänst. Ty i så måtto finns där en björn vars yraketen man blir rädd för.

Mig synes dessutom att den s. k. minnikursen i de högre läroverken kommer allt för sent — i all synnerhet om ingen undervisning i detta ämne förekommit i bottenkolan eller avgång från bottenkolan skett redan efter fjärde klass. Det åtskillande av de båda könen, som göres till en kardinalpunkt kan i vissa fall försvaras, men erfarenheten visar att just den sensationsfrihet man åsnyttas bäst genom bibehållande av samundervisning, där den ändå finns.

Ada Nilsson.

Otto Lous Mohr: Fortplantningslära som lag i våre skoler og instillingen fra Oslo Skolestyres spesialkomité. J. W. Cappelen's Forlag, Oslo.

Siri Wikander-Brandander: Handlingning for undervisare i seksualkunskap. Nordstedt.

Johan Wintzell: Den elementära sexualundervisningen. Natur og Kultur.

Karl Berggren—J. Axel Höjer: De unga och slaktivet. Bonniers.

I väntan på kriget.

(Forts. fr. sid. 1.)

I England och Amerika har man väl hunnit längst i att organisera freds viljan. Beviset från England är den väldiga frivilliga folkomröstningen som igångsattes och genomfördes av Föreningen för Nationernas förbund bl. a. och som resulterat i ett överväldigande votum för avrustning, för folkförbundet och för solidariskt uppträdande för fredens skydd mot angripande. Även de många frikyrkorna i England ha nyligen börjat en väldig politisk freds kampanj med syftning till det stundande nyvalen. Och över Förenta staterna går en pacifistisk våg rapporteras det, så kraftig som kanske aldrig förr. Men inte ens dessa två länders maktiga freds rörelser ha löst problemet att påverka sina länder till en aktiv freds politik. I Förenta staterna inkräkt man sig i stället på en lagstiftning som skall hålla landet och medborgarna utanför, om krig utbryter någon annan stans. Det kommer att bli olagligt att låna pengar eller sälja krigsmaterial till krigförande, till och med att nakas krigszonen. Amerikas ordrer åt sina medborgare att lämna Abyssinien är en reflex av denna tendens att hålla sig utanför världens förvecklingar. Det är inte säkert att Amerika därmed gagnar fredens sak, tvärtom. Kanske reser just nu den amerikanska vägen som borde varit självskrivna medlem i den gränsundersökningskommissionen Abyssinien begär. Vad man skulle vänta av Amerikas verkliga freds vänner, vore att de sökte förmå sin regering att ställa sin auktoritet till förfogande, när det gäller ett samlat uppträdande mot de makter som nu hänsynslöst bryta mot dess egen kolloppakt. Om den amerikanska pacifismen förblir flyende till sin natur kan den komma att skada freden i stället för att gagna den.

I England är freds rörelsen mera direkt inställd på en folkförbundspolitik som går ut på att hindra krigsutbrott. Under åren efter kriget har man på ett förbildligt sätt genomarbetat de breda lagren och drivit in folkförbundstanken i dem. Nu har detta arbete burit frukt i de tolv miljonerna röster för en folkförbundspolitik. Det är ändå ganska märkligt att samtidigt som krigspolitikerna ter herraväldet och krigs cynismen breder sig i världspressen på det mest skandalösa sätt, så röstar en stor del av engelska folket

för Nationernas Förbund, för avrustning, för avskaffande av den privata rustnings-industrin och för sanktioner mot freds-störare. Om Englands regering ville föra en vågsam freds politik för att stoppa kriget innan det hunnit bryta ut, så skulle det kunna trygga sig till en stor opinion inom landet. Det skulle betyda att få med Nationernas Förbund att för första gången uppträda mot en maktig freds störare och bereda sig på att gripa till sanktioner mot honom, om det inte lyckades att nå en godvillig uppgörelse som tillgodosade båda parterna rimliga krav. Det har spekulerats mycket i och utanför Nationernas Förbund om arten av de sanktioner som skulle tillgripas mot en freds brytare och hur de skola genomföras. Vårt nuvarande samhälle är mycket för bligt emot det privata kapital-talet för att hindra det att söka profit var det vill, även om det vill gå över gränserna och med pengar och råvaror hjälpa en granne att föra krig. Därför är det också tanken på ekonomiska sanktioner som stött på väldigt motstånd och alla slags tekniska svårigheter ha tornats upp för att bevisa att de är oögonomförbara. Men förmodligen fattar inte de miljoner engelsmän som röstade för sanktioner mot angripande, lika litet som vi andra, varför det skulle vara omöjligt att strypa tillförseln av för krigföring nödvändiga råvaror till ett land som öppet bereder sig på att angripa ett annat land. Den satsen drives nu av engelska experter att man endast behöver stoppa all tillförsel av mineral till ett land för att göra det omöjligt för det att gå till krig. Och det är väl inte omöjligt om man vill.

Under alla de år man i folkförbundet diskuterat åtgärder mot angripande i väntan på den stund som nu är nära, har man orolat sig för svårigheten att som det hette kunna "definiera angripande". Det faller ett visat ironiskt skimmer över denna oro, ty i de båda stora fallen förbundet haft att ta ställning till, har det icke mött någon svårighet att definiera angripande. Även om Italien har rätt i sina anklagelser mot Abyssinien för dess barbari, så kan Italien inte finna någon punkt i folkförbundspakten som ger en annan kollega i förbundet rätt att därför ta landet med våld.

Svårigheterna ligga på andra håll än

Skyddshemsprocessen.

Den stora rättegången mot Norrgräds skyddshem avslutades till sin första del på måndagen, efter att ha pågått från morgon till kväll i fyra dagar. Processen kommer att fortsätta. Men redan på detta stadium har den kastat ett skarpt ljus över några mycket viktiga förhållanden vid skyddshemmet.

För det första har med all tydlighet framgått de tre åtalade befattningshavarnas brist på utbildning och övriga kvalifikationer för sin uppgift som uppfostrare. Assistenten Milton var före sin anställning vid skyddshemmet utbildad för jordbruk och militärtjänstgöring. Hans intresse för ordning och skick tycks ha varit helt förhärskande på det psykologiska intressets bekostnad. Om Elman, som visserligen är utbildad folkskollärare, framhölls det, att han på grund av sin ringa kompetens som lärare blivit alltför beroende av Miltons välvilja — det gällde ju att få behålla sin plats. Detta åberopades också av försvarsadvokaten som förmildrande omständighet. Vad husmodern beträffar hade hon visserligen en sex månaders samaritkurs bakom sig, som skulle kvalificera henne för hennes sjukvårdsuppgifter vid hemmet. Men de förtjänster försvarsadvokaten drog fram till hennes förmån bestod framförallt i att

de tekniska, i oviljan att försöka nya politiska linjer som bryta med det gamla systemet, att riskera något för freden. Och för Englands del också i den kyliga stämning som dess flottavtal med Tyskland skapat i Frankrike, ty mindre än någonsin är Frankrike hägad att följa England i en folkförbundspolitik som skulle skaffa det Italien till fiende.

De som arbeta för en aktiv folkförbundspolitik som skulle sätta igenom respekt för folkförbundet och dess institutioner för undersökning, förlikning och skiljedom, ha å andra sidan rätt i att vinsten bleve enorm om en sådan politik lyckades. Därmed skulle folkförbundet återvinna sin prestige, det skulle visa sig att den dugde som freds instrument och att kriget verkligen icke tolereras längre. En ny tid skulle begynna.

Elin Wägner.

hon vävt alla mattor och gardiner och så gott som alla lakar på hemmet och att hon sytt pojknarnas skjortor och lagat deras kläder.

Många upprörande detaljer i behandlingen av pojkarna ha kommit fram genom vittnesmånen. Så t. ex. att Milton slagit med både batong och träribba, så att pojkarna ofta varit blåslagna och randiga på ryggen efter bastonaderna. En pojke hade gått i aderton dagar med märkena. I bland hade en särskild trupp av pojkar tagits ut och fått stryk under en gemensam exekution. Att Milton givit öfverklätt åt sidan omvittnades också. T. o. m. domaren tyckte många gånger under vittnesförhöret att det gick för långt — detta är ju upprörande, sade han.

Om den beräknade tvångsamtning av en pojke, som Elman låtit komma sig till last, framgick, att pojken, som ofta brukade vara hungrig gätt och litit på en brödkant. Elman som fått se honom hade gått ner i köket och sagt till om att silpudningen skulle sättas fram, varvid han själv stred bredvid och befallt pojken att fortsätta att äta, även sedan denne förklarar sig vara mätt. Sedan hade han rätt pojken att springa ett slag i parken för att maten skulle sjunka. Pojken, som hade någon magkänka, fick snart svåra magplågor och måste lägga sig till måls. Elman brukade också orörla pojkarna. Ett av de fall, som Medicinalstyrelsen skall utreda gäller en pojke, som haft öroninflammation och fick återfall, troligtvis beroende på för hårda förfråll.

Om husmodern berättades det att hon var barsk och ganska sur och också själv ibland brukade äga pojkarna. En liten åttåring t. ex. hade långa tider jämt varit blåslagen. För att bota sångvärtare brukade husmodern hålla kallt vatten efter ryggen på dem.

Ett synnerligen öghygigt intryck gör skildringen av Elmans metod, att låta pojkarna själva inbördes framtvänga bekännelser genom misshandel. Vid sådana tillfällen brukade pojkarna bindas fast med remmar och sedan bearbetades med ribbor och läderbälten. En förutvarande lärare vid skyddshemmet berättade också att han en tid försökt med självstyrelse bland pojkarna, men måste avstå från det försöket, eftersom pojkarna dömdo varandra efter Miltons principer och straffade för hårt.

De anklagade ha visserligen bestritt att de skulle ha använt misshandel, men erkänt att de ågat barnen och därvid förklarar att de ansett sig ha rätt till detta för disciplinens skull.

Undersökningens nödvändighet har alltså tillföllu ådagalagts genom denna första handläggning av målet, som återupptas i september.

Nästa nummer

av Tidevarvet utkommer lördagen den 27 juli.

Läs

Freds rörelsens ABC,
data och fakta.

Av Anna T. Nilsson.

Pris kr. 1:25.

Informationsbyrå
Mellanfolkligt samarbete för fred.

Lilla Nygatan 4 • Stockholm.
Tel. 11 38 09. Postgiro 50990.

Besök världsställningen i **BRYSEL**

Billiga sällskapsresor arrangeras hela sommaren.

Begär prospekt!
WAGONS LITS/COOK A/B
Världssesbureau,
16 Gustav Adolfs Torg
Tel. 20 25 15. Tel. 21 65 30
STOCKHOLM

På **ARBETARKULTURS FÖRLAG**,
Jakobsgatan 22, Stockholm har utkommit:

DIMITROV

av Stella D. Blagojeva.

En bok om Dimitrovs livshistoria och utveckling från typograf och fackföreningsledare i Bulgarien till proletariets hjälte i Leipzigprocessen och en av ledarna för världsproletariets kamp mot fascismen.

Utförlig redogörelse för Leipzig processen!

Illustrerad! Pris 1: 25. Omslag i tvåfärgstryck!

**Tandläkarinstitutets
tandsköterskekurser.**

Två kurser hållas årligen med högst 8 elever i vardera. Kursavgiften utgör 300 kronor för varje elev.

Varje tandsköterskekurs omfattar en undervisningsperiod av 14 månader. Ny undervisningskurs börjar den 15 september och den 15 mars. Tiden för jul- och sommarferier bestämmas av lärarrådet. Den som vill bli antagen som tandsköterskestuderande, skall under augusti, respektive februari till tandläkarinstitutets inspektör insända ansökan därom med bifogande av åldersbevis, merihandlingar samt läkarintyg angående hälsotillstånd. Beslut om antagande av elev fattas, efter kursföreläsarens hörande, av tandläkarinstitutets inspektör inom en vecka efter ansökningsidens utgång.

Så länge medel finns disponibla, utdelar lärarrådet vid avslutningen av varje tandsköterskekurs ett stipendium å 450 kronor. Stipendiet tilldelas behövande kursdeltagare som med goda visor genomgått kursen. Stipendiet är skyldigt att efter avslutad kurs under 3 månader tjänstgöra såsom tandsköterska vid institutet. Över dylikt tjänstgöring skall lärarrådet lämna särskilt visor. Prospekt erhålles å Tandläkarinstitutets exp.

Till våra halvårsprenumeranter!

Prenumerationsavgifter
som ännu inte inbetalats, torde
godhetsfullt insättas på postgiro

1544

Några aktuella skrifter

P. CARBONE:

Det kommande kriget

Några nakna fakta om rustningarna.
36 sid. 2-färgsomslag. Pris 35 öre

IVAN FOLUDI:

Vi massördare

En krigsdeltagares reflektioner. 32 sid.
8 sid. illustrationer. Pris 30 öre

En spansk revolt

Revolutionsdagarna i Asturien 1934.
32 sid. Illustrerad. Pris 35 öre.

(Under tryckning)

JACK POWEL:

Sovjets arbetande folk

Intressant! Verkligt! De sista statistiska och politiska uppgifterna. Bl. a. Fransk-ryska paktens med protokolldokument på svenska.
276 sid. Färgsomslag.
Pris Kr. 2:—

Insänd gärna förmärken för provex.

I BOKHANDELN

FEDERATIVS FÖRLAG
STOCKHOLM 1

Sten af Geijerstam:

Marthas del.

I novellen Marthas del berättar Anna Lenah Elgström om bibelns Martha och Maria. I Öknen, utanför staden sitter de båda systrarna vid sin hydda. Larmet från staden, där pesten rasar, tränger fram till dem. Oberörd av allt sådant, blickar Maria i sin gudshängivsets stilt med klara ögon ut mot horisonten. Men Marthas tankar kan inte lämna det mänskliga bekymmer: »Hör du inte vad som kallar; det är sorgen som ropar på mig, allt livets elände, som aldrig ger mig ro. Jag kan inte tillsluta mina öron; jag måste minnas. Det är därför jag aldrig har ro... Sant sade Mästaren, jag har utvalt den sämre delen.» Förgävs söker Maria trösta henne.

Nya bud från livet när dem. Karavener med kameler, bärande svepta lik, drar förbi, och skaror av kranor med böjda ryggar. Men även barns skriande röster och källors porlande hörs. Och då, med ens drar ett ljus skimmer över Marthas fröta ansikte. »Min del!» säger hon, och nu är det jubel i stämman. — Maria sitter kvar, i grubbel över system: »Marthas del — sorgesångens trumma, ankornas klagan, slåtande hjärtat ur bröstet, men också barnens okuvliga skri — det var hennes del, alla de futtiga, små, sällsamt stora tingen. Angesten var hennes del, men också modet att bära den. Vankeken var hennes del, men också kärleken...» Och Maria tivlar och frågar: »Är det icke Martha som utvalt den bättre delen?»

I denna episod har Anna Lenah Elgström, uppenbarligen fullt medvetet, förklarat mycket av sitt författarskap. Marthas del eller »medkänslan med och omhåten för kamraterna på den hårda vägen», som det heter på ett annat ställe, är också hennes hjältinna — det är verkligen nästan alltid fråga om hjältinna — och Marthas ängest är hennes egen konstns förnämsta inspirationskälla.

Oftare låter hon oss lyssna till pest-sjukas klagan än till barns klara skri. Lidandet, tycks hon vilja säga oss, färgar livets väv med sina svarta och dunkelröda färger. I dess tecken har vi att leva. I den utslitna hästen »med ögonen nästan ur kraniet av ansträngning» ser hon ett monument över livet. Hennes berättarskap söker ögonblick i människors liv, då deras krafter sålunda pressas till birstningsgränsen. Det är ingen tillfällighet, att en av novellsamlingarna bär titeln *Revolutionsnoveller* och att även andra berättelser är förlagda till denna tid av upprördhet och lidanden. Marthas-novellens bakgrund är pestens härjningar. Andra berättelser för oss till Boxaruporrörets Kina, till nöden och lasten i en storstads värsta slumkvarter, till svältande mödrar och barn i Tyskland under ett av de sista krigsåren. Vi får bevittna döendes plågor: sjukdomens, svältens, giljotinen offer. Författarinnan skonar inte heller läsaren. Ibland blir i hennes

framställning plågorna oss så rent fysiskt påtagliga som vid lösningen av en skildring av metoder och instrument i en medeltida tortyrkammare eller en detaljbeskrivning från en operation.

Livets grymhet verkar ofta meningslös, kanske är det hela meningslös. Vad har Martha, som skall kunna bjuda förintelsets sköningslösa makter spetsen? Inte någon tro på en förnuftig världsordning eller på ett liv efter detta, inte egentligen heller någon tro på livet — bara sin heroism »quadron mème» och sitt medlidande. Den lilla gumman i Stockholm (i berättelsen Hennes lära), som mist allt och som bara lever för att uppnå andra, uttrycker det så här: »Var så god och öm du förmar — förstå och älska. Det gör kanske nytta, kanske icke — men vad det än gör är det det enda du kan.» — »Man lever i en värld av slump och dröm, men man skall bara sköningslöst följa det man drömmer är rätt», så formulerar en annan av författarinnans personer samma bud.

Heroismen och medlidandet lyser genom mörkret. Offret är det naturliga och oundgängliga för dessa Marthas systrar, som Anna Lenah Elgström skildrar. Stundom är det ett livslångt, tålmodigt offer för andra: familj, sjuka, nödställda. En av författarinnans böcker heter betecknande *Mödrar*. Lika ofta är det ett offer utan påtagligt praktiskt mål, åtminstone skenbart meningslöst. Den stolta unga aristokratdottern, som lyckas dölja skräcken för giljotinen under ett leende och så ger sina olyckskamrater mod att dö är ett sådant exempel på hjältemod, som inte har något stöd av nyttoansynpunkter.

Anna Lenah Elgström är socialt intresserad. Det visar sig också i hennes böcker, där nöden ofta är av sådant slag, som vi talar om i samband med vad vi kallar sociala problem. Hon har mycket av revolutionär i sin natur. Men det är också typiskt för henne, att hon i sina revolutionsnoveller av sin medkänsla med mänskligt lidande var helst det uppträddes tvings att ta parti för aristokraterna — de lidande.

Stilen hos Anna Lenah Elgström är inte i nivå med hennes betydelse som författare. De starka orden skjuter ofta över målet. Det händer, att allt detta lidande lämnar oss skälligen oberörda. Ömdömet gäller även, ehuru mindre, hennes senare böcker. Inte minst ur stilistisk synpunkt borde de båda äldsta novellerna, som upptagits i det nyligen utgivna uralet, ha lämnats ut. Frånsett detta är samlingen representativ för Anna Lenah Elgströms författarskap, som, vilket värde man än må tillmätta det konstnärligt sett, i varje fall är vägfarande präglad av personlighet och ädel vilja.

Sten af Geijerstam.

Anna Lenah Elgström: *Noveller i urval*. Bonniers 1934.

Johan Falck:

Böcker.

S om många av lärdomens stormår är Ragnar Josephson tillika konstnär. Detta är inte blott att fatta så, att han utanför sin konsthistoriska insats även skriver goda skådespel, och att hans konstnärskap sålunda ligger vid sidan om hans dagliga gärning. Tvärtom är det just här man skymtar hans genialitet. Han är den store älskaren av all skönelhet, intellektets rikedom, humanismens och kulturkravets knutna näve, som Pär Lagerkvist så oförglömligt givit uttryck åt.

Den, som står uppe på vidrarna och ser orsakskedjan bliå i fjärran, som ser stjärnorna över sig och känner den moraliska lagen inom sig, får till skänks icke blott vidsynthet utan kanske framför allt känslans generositet och samhörighetens djupgående lagar.

Ragnar Josephsons konsthistoriska teckningar i *Nationalism och humanism* (Bonniers. 6.50) har detta levande element av kulturrepokenas samband och entusiasmen för de drivande krafterna, skaparna, ledarna, tätmännen. Uppsatsen om Stockholms stadshus, »Hans Alienus' hus», ger läsaren en hänförelse inblick i konstnärligt skapande, både arkitektens och författarens. Det är en essaykonst av utomordentligast mått. Likaså kapitlet »Det svenska Roms, där Ragnar Josephson med ömhet och glöd tränger in i Tessinarnas — far och son — och Sergels idérets. I snabbteckningar ger han oss »Fem svenska målare» (Carl Larsson, Karl Nordström, Wilhelmson, Arosenius, Leander Engström) och »Nio nordiska män» (Tor Hedberg, Hjalmar Bergman, Karlfeldt, Nathan Söderblom, Gallén-Kallela, Söderhjelm, Joakim Skovgaard, Höfding, Fridtjof Nansen), alla länkar i det nordiska kultursammanhanget, kämpar för skönelheten, humanismens och humanitetens innersta, obönhörliga krav. Porträttet av Nansen ger i all sin korthet just det väsentligaste av hans ande och gärning, och jag ber att till slut få citera följande:

»Hans predikan, fylld av okuvad förtrostan, var handling. I ord löd den: 'Aldrig har den lidande mänskligheten väntat med större längtan efter freds-fursten, människökäreleken furste, som lyfter det vita baneret med det enda ordet, lysande i gyllne skrift: arbete. Var och en av oss kan bli medkämper i hans här på dess segergång över jorden för att uppressa ett nytt släkte, som äger kärlek till nästan och ärlig fredsönska, arbetsvilja och arbetsglädje, som tror på morgonrodnaden.»

Sven Stolpe berättar i essaysamlingen *Det svenska geniet* (Bonniers. 5.75) att han på sin vägg har två porträtt, Nathan Söderblom och Harry Martinson. »Båda är präglade och bärare av det ädlaste mänskliga värdet — kärleken, generositeten.» och med varm hand och mild sin-nelag tar han korten från väggen och lägger fram dem för oss till kärleksfull förståelse och inlevelse. I titelkapitlet drar han upp paralleller mellan Söderblom och Geijer, en i och för sig långt ifrån ointressant uppläggning, men undersökningen kan knappast sägas ha blivit särdeles givande. Om var och en av personligheterna utsågs egentligen ingenting nytt, och enbart sammanställningen i vad mån de överensstämmer eller differera ger inte berikande utsikt åt någontida hållet.

Bäst och roligast är kapitlet om Eyvind Johnson (här få vi en utomordentlig utredning över denne like utomordentliga konstnär), Wilhelm Peterson-Berger, som äntligen fått en entusiastisk försvarare i en representant av det unga gardet, och Hjalmar Bergman, av vilken Stolpe har två ganska krumeluriska minnen. Den stolpeska stilen går mot en alltmer väg-görande behärskning, även om den ännu ibland väcker leende vid en snusfornul-

tig vändning, som då han t. ex. ger en författare rätt mot belackarna med den korta, upplysande och allvisna satsen: »Livet är så.» Hans tankegång är riktig, och man vill kanske även till fullo instämma, men man avkyls faktiskt av den överderhäftiga och skumögdade evnetheten. I boken finns emellertid en hel del givande synpunkter och en nog så god vilja till entusiasm, uppskattning och rättfärdig kritik, som dock alla tre än så länge har svårt att komma utom det personliga, att vandra under tankeskärpa i de stoiska pelargångarna för att nå den lugna insikten och rätta graderingen.

Sven Barthel har gjort några större och mindre skärgårdsskisser, som han sammanfört under titeln *Kust* (Bonniers. 4.75). Hans friska och levande stil tillsammans med hans omlätiga kärlek till skärgårdens stämningsslag har framkallat bilder av hög värde. Många avsnitt är små mästerverk av iakttagelse och expressivitet, som jag tror måste trycka med även den i skären obevandrade. Att boken därför också hos alla skärgårdsälskare framkallar en intensiv, sugande längtan efter fjärdar, vind, korb- och skärkarlsliv är givet.

De flesta av Ronald Fangens bästa sidor finns kvar i romanen *Mannen som älskade rättfärdigheten* (Bonniers. 6.75). Där är den lugna stilen, säkerheten i känslan, nyanerna i karaktärerna och situationerna. Men åtminstone för underdecknad är det som det saknades något mycket väsentligt: förmåga att väcka intresse. Detta är den första bok av Fangen, som jag läst i etapper, som lugnt har fått ligga och avvakta lämplig tid på mitt bord. Den självtagna rättfärdighetens problem ger så föga, åtminstone i den form det här föreligger. Valet av ämne låter sig väl förklaras av de vägar, Fangen på senare tiden slagit in på, och respekten för sitt allvarliga sökande håller han alltid uppe, därför att han som författarpersonlighet hör till det förnämligaste i nordisk litteratur för närvarande. Hans stadigt stigande kurva som en verkligt utomordentlig författare — jag vill påminna om förra årets roman *En kvinnas väg* — bildar med *Mannen som älskade rättfärdigheten* en plåt, en av-sats — för kanske nya språng. Ämnesvalet är här till tid och slagkraft knappt av den art att vi andra kan känna oss fångade.

Johan Falck.

Köp lott

SIMFRÄMJANDETS TOMBOLA

Er stora chans att byta ut en krona mot 12.000. Tag den!

Högsta vinsten **12.000 kronor** i Svenska Statens Premieobligationer

Bland övriga vinster märkas: **Volvobil, Sportstuga, Cyklar, Presentkort på 500-5 kr.**

Högsta nitvinst en **Volvobil, värd 6.800:-**

Lottpris endast **1 krona.**

Kanske just Ni har "SIM-TUR"!

Frälsningsarméns Handelsdepartement

ÖSTERMALMSGATAN 71, STOCKHOLM.

BÖCKER.

- FEMTIO ARS FALTTAG.** Frälsningsarmén i Sverige 1882—1932. Av Översteöjtn. E. Malmström. 2:dra uppl. 6—8 tusendet. Häft. 6.—.
- WILLIAM BOOTH.** Av kommandör G. Ralton. Häft. 2.—.
- CATHERINE BOOTH.** Levnadsteckning över Frälsningsarméns moder. Av Kommandör W. Elwin Oliphant. 2:dra uppl. Häft. 3.—.
- HANNA CORDELLA OUCHTERLONY.** Intressanta skildringar om ban- »brytandet i Skandinavien. Av dr: Laura Petri. Häft. 4.50.
- SLUMMENS ÖVERSTE.** En kort teckning av Elisabeth Liljengrens liv. Av Översteöjtn. Alma Petri. 3:de uppl. Häft. 2.50.
- MINNEN OCH UPPEVELSER** av KIRE. (Brigadör Erik Liljedahl.) Häft. 2.25.
- Av **GENERAL EVANGELINE BOOTH.** På engelska: **TOWARD A BETTER WORLD.** Kloth. 3.75.
- LOVE IS ALL.** Kloth. 1.25.
- SONGS OF THE EVANGEL.** Pappersomslag 4.—.

Upp till kamp!

(Forts. fr. sid. 1.)
 del som skyddar dem själva för smittan. Det finns ju andra murar än de av tagg-ståltråd och betong — för dem som i tid inträtt sig på sådant...

Vår vän hade åtskilligt mer att berättat — men det är kanske bättre att icke återgeva det på tryck. Det är inte uteslutet att Tidevarvet har sina nyfikna läsare bland motståndare till dess åsikter i främmande länder —

Så mycket kan jag i alla fall säga att det bl. a. var tal om gaserna varav det varje månad upptäcktes och utprovades en ny och ännu mera destruktiv sort — allt efter som hemligheterna kring de gamla sprippar ut och de andra länderna hunnit skaffa sig därtill avpassade maskiner. Redan av det skället framgår hur fullkomligt lönlöst det är för civila att köpa gasmasker och inbita sig ha något skydd av dem — man kan aldrig hinna följa med den svindlande hastiga utvecklingen. (Jag ser av Svenska Dagbladet att kommersen med den grå friskt undan — i Stockholm?) Men det allra sista påhittet är så djävligt att Tidevarvet måste få reda på det! Det är en långsamt men säkert dödande gas som nästan inte alls har någon lukt och därför inte märks förrän det är för sent. Och den är beaktad med ett tungt och klabbigt fettämne som genast tränger in i maskernas filteringsapparater och täpper till alla dess minimala hål. Den olycklige som bär masken har alltså att välja på att kvävas innanför den eller att kasta den av sig — och gör han det senare är han lika ofelbart dömd till en kvalfull död.

Det effektiva medlet är stora dykar-klockor med oxygen i — men med sådana otypliga tingestår kan ju ett regemente inte manövrera. Och ännu mindre kan den civila befolkningen utrustas därmed — redan ur ekonomisk synpunkt vore det ju omöjligt. Sådant har man inte råd till — fast man kan ösa ut hur många miljarder som helst på den olycksaliga rustningskapplöpningen!

Vi vet ju hur ynkligt lite den enskilde individens livskraft räknas med i sådana fall. Jag har ännu i friskt minne hur det under världskriget brukade sägas att oxkött var alltför kostbart för att ätas av onyttiga civila, hästkött från fronten var inte fullt så dyrt — men det enda man alls inte behövde spara med var mänskoko. Billigt var det i levande öket och fullkomligt värdefullt i samma ögonblick det slaktats...

Och i den tredje och understa källaren är det direkt förlägligt, så den har helt övergivits och mestadels blivit igenfylld. Endast på några ställen finns det öppningar där våra pojkar och deras vänner — och andra före dem — varit nere och rotat efter den legendariska skatten. Ty naturligtvis måste en sådan finnas på ett sånt här gammalt ställe. Enligt en 1500-talskrönika antyde den dåvarande ägaren, Popel Lobkowitz, gömstället för sin dotter innan han blev halshuggen härnere vid Eger-ån (med silversvärd på grund av sin höga börd!).

Men hans ord var så dunkla att hon ingenting begrep — och de har inte heller givit senare ägare någon ros. Källare har vi alltså tillräckligt av — nog och övernog. Men det är som sagt endast den översta som skulle kunna tjäna som uppehållsort för människor någon längre tid. Vår officer blev helt upprymd när han såg vilka stora och relativt luftiga lokaler vi där ägde och sa att om vi bara tätade till dörren och de små fönstren med tygsmors skulle vi här få den förträffligaste refug. Militärvetenskapen hade tabeller med noggranna uppgifter på hur många kubikdecimeter kväve som förbrukades per man och timma och vilket minimitrymme som i sådana fall fordrades. Vår familj var ju inte större än att luften därnere skulle kunna hålla sig skaplig i värsta fall i flera dygn — fast gaserna vanligtvis brukade driva bort för vinden redan efter några timmar.

Jag påpekade att så ufomordentligt välbeställt var det väl ändå inte, ty om än vi och tjänstefolket var jämförelsevis fåtaliga, så tillkom ju självfallet förvaltaren, rättaren och lagårdsfogdens familj och medhjälpare. För att inte tala om trädgårdsmästaren och snickaren-chauffören med familjer, och tvätt- och höngummorna med deras talrika illegitima barnbarn. Överhuvudtaget alla de som bodde häruppe på huvudgården...

I början var officeren med på vissa undantag — åtminstone för sådana som på något vis kunde räknas till överhets- och uppsyningspersonal. Men ju längre jag rabblade desto mörkare blev hans rovfågelsfunktioner och när jag till slut började räkna på fingrarna alla våra ståtare och drängar och extraarbetare borta på utgården begynte han säga fula ord om överflöd och förkastlig humanism.

Skulle vi tillåta det där kommunistpaketet att komma dragandes, med kvinnor och barn till på köpet, då blevo våra källare ju strax överfulla och vi skulle inte kunna utvärda där ens en timme. Rena självmordet!

När vår doktorsvän beskrev dessa olika gaselveten kom vi oöskat att tugga på förra hösten och de där kritiska dagarna efter Marseille-morden då — det är alltså lika fängslande, och överallt ser Kisch vad ingen före honom lagt märke till. — en ovanligt elegant penna.

Jan-Erik Holm i Tidevarvet.
Egon Erwin Kisch
OBEHÖRIGA
AGA EJ
TILLTRÄDE
 Häft. kr. 3:— Inb. kr. 5:—
 Då Kisch när som högst — som i an-teckningarna kring den belgiska kolgru-va Boringe — blir hans koncentrerade skildringskonst med utblickar åt olika håll oemotståndligt gripande.
 Erik Blomberg i Soc.-Dem.
 en rasande duktig reporter,
 en journalistisk spårhund och detektiv för vilken ingen port blir sångad.
 Martin Rogberg i Svenska Dagbladet.
 en orädd karl och en styv reporter.
 Boken är stimulerande.
 Sven Barthel i Bonniers Litterära Magasin.
 I alla bokläder samt i Pressbyråns kiosker.
Axel Holmströms Förlag, Stockholm.

kriget var ose närmare än någon egentligen visste. Då kom en officer hitlärande för att för gammal bekantskaps skull sätta oss in i situationens allvar och samtidigt undersöka om våra källare dugde som skyddslokaler vid ett eventuellt plögsligt luftangrepp. Enligt hans och många mening är det därmed nästa krig skall börja — denna gången kommer den anfallande parten säkert inte att förlora en dyrbar tid på ultimatum och sådana onödiga formaliteter.

Våra källare är uråldriga, nedsprängda i klippgrunden under huset — den ena under den andra. I den första har vi allehanda syltbokar och förråd — den har vackra valv och skjutgluggar för medeltida vapen — det är tydligt att den då-förtiden var nedre botten i den ursprungliga borgen. Under den ligger källaren nummer två från vilken flera underjordiska gångar leder åt olika håll — men med undantag för den som uppränsats och nu användes som kloak, är de alla mer eller mindre igenrasade — så dem skulle vi inte ha någon nytta av. Förresten är luften därnere redan så pass dålig att man inte kan utvärda där länge i taget.

Och i den tredje och understa källaren är det direkt förlägligt, så den har helt övergivits och mestadels blivit igenfylld. Endast på några ställen finns det öppningar där våra pojkar och deras vänner — och andra före dem — varit nere och rotat efter den legendariska skatten. Ty naturligtvis måste en sådan finnas på ett sånt här gammalt ställe. Enligt en 1500-talskrönika antyde den dåvarande ägaren, Popel Lobkowitz, gömstället för sin dotter innan han blev halshuggen härnere vid Eger-ån (med silversvärd på grund av sin höga börd!).

Men hans ord var så dunkla att hon ingenting begrep — och de har inte heller givit senare ägare någon ros.

Källare har vi alltså tillräckligt av — nog och övernog. Men det är som sagt endast den översta som skulle kunna tjäna som uppehållsort för människor någon längre tid. Vår officer blev helt upprymd när han såg vilka stora och relativt luftiga lokaler vi där ägde och sa att om vi bara tätade till dörren och de små fönstren med tygsmors skulle vi här få den förträffligaste refug. Militärvetenskapen hade tabeller med noggranna uppgifter på hur många kubikdecimeter kväve som förbrukades per man och timma och vilket minimitrymme som i sådana fall fordrades. Vår familj var ju inte större än att luften därnere skulle kunna hålla sig skaplig i värsta fall i flera dygn — fast gaserna vanligtvis brukade driva bort för vinden redan efter några timmar.

Jag påpekade att så ufomordentligt välbeställt var det väl ändå inte, ty om än vi och tjänstefolket var jämförelsevis fåtaliga, så tillkom ju självfallet förvaltaren, rättaren och lagårdsfogdens familj och medhjälpare. För att inte tala om trädgårdsmästaren och snickaren-chauffören med familjer, och tvätt- och höngummorna med deras talrika illegitima barnbarn. Överhuvudtaget alla de som bodde häruppe på huvudgården...

I början var officeren med på vissa undantag — åtminstone för sådana som på något vis kunde räknas till överhets- och uppsyningspersonal. Men ju längre jag rabblade desto mörkare blev hans rovfågelsfunktioner och när jag till slut började räkna på fingrarna alla våra ståtare och drängar och extraarbetare borta på utgården begynte han säga fula ord om överflöd och förkastlig humanism.

Skulle vi tillåta det där kommunistpaketet att komma dragandes, med kvinnor och barn till på köpet, då blevo våra källare ju strax överfulla och vi skulle inte kunna utvärda där ens en timme. Rena självmordet!

Amelie Posse-Bråzdová arbetar på sin balkong, med utsikt över den böhmiska slätten och Erzgebirge.

Jag invände att så vitt jag förstod skulle vi inte kunna förmå oss att söka skydd därnere ens om alla våra arbetare fick plats — ty hur skulle vi med kallt blod kunna se våra granar, bönderna och byborna och deras barn och gamla och unga stå utanför och tugga att bli insläppta? De var väl lika mycket människor som vi och de våra — även om många av dem var av tysk ras? Så det förtroligt mig som om hela planen ramlade på sin egen orimlighet och den absoluta omöjligheten att sätta gränser för vilka som skulle placeras ner i arken och vilka som hårdhjättat skulle lämnas utanför att förgås i syndafloden...

Men då exploderade den både riddersmannen av förtuktligt ilska och nekade att stå där längre och lyss till sådan smörja. När man som en egenhändig hade nedskjutit flera tjog fiender redan innan man hunnit fylla 18 år då kunde man verkligen inte annat än med vämjelse skratta ut en sådan eftermanad obetsamhet och blödhjet. »När det gäller mitt liv eller ditt är det ju självklart vilket man väljer!»

Jag hade den gången stegrat mig i indignation och högtfärdigt avfärdat honom med att jag till Gud hoppades i en sådan situation få styrka nog att välja rätt — men då tänkte jag förstas bara på mig själv...
 Nu i söndags stod hela den där diskussionen upp för mig igen medan vi lydde till vad vår vän doktorn hade att för-tälja. För honom som vigt sitt liv åt att hjälpa och hela medmänskornas lidanden var ju allt detta absurdare och brottsligare än för någon annan, rena vansinnigt. Han tog visserligen inga sådana överord i munnen — men det fram-gick av hans allvariga tonfall.
 Från hans kloka och besinningsfulla ansikte gled min blick bort mot våra sö-

ner som satt där och slevade jordgubbar i sig med hälsans strålände brunröda färg på kinderna och det vågiga håret bleikt av bad och sol. De var lika hög-vuxna och livskraftiga som skördarna därute på marken, lika sprängfulla av obegränsade förhoppningar och löften...

Den äldste blir nitton till hösten — han gläder sig redan åt sin tvååriga mil-litjärtjänst, ty då blir vi åttiofem tusen att låta honom få börja flytta. Det har varit hans dröm sedan många år till-baka — egentligen alltid. Bruka jorden är nog bra — men att lämna den under sig och behärska luften är bättre. Maskiner och motorer — finns det något härligare? Hans yngre broder invänder sakt — med ett förkrat uttryck — »ja — att måla, där har man också vingar» — men avlärads med ett vänligt över-seende leende, såsom saknade sinne för livets realiteter. De skojar sorgföst och smågnabbas, men aldrig har väl två brö-drar varit så obotligt kåra i varandra som dessa — från första stund. Deras sol-daritet är rent löjlig...

Vi sitter ute på en balkong i skuggan av tunga barockvalv som bäres av mäk-tiga pelare. Utanför oss strålar högsom-marsolen åt alla håll och åkrarna längre ner på slätten börjar redan vinta och mogna — ljuset står och dallrar över de-ras böljande hav, där vindkärnorna lek-fullt sveper fram och tillbaka. Men mitt som skulle plöckas ner i arken och vilka som hårdhjättat skulle lämnas utanför att förgås i syndafloden...
 Men då exploderade den både riddersmannen av förtuktligt ilska och nekade att stå där längre och lyss till sådan smörja. När man som en egenhändig hade nedskjutit flera tjog fiender redan innan man hunnit fylla 18 år då kunde man verkligen inte annat än med vämjelse skratta ut en sådan eftermanad obetsamhet och blödhjet. »När det gäller mitt liv eller ditt är det ju självklart vilket man väljer!»

Nej och tusen gånger nej — dem kan jag inte ofra, vad jag än råkade säga till den där professionelle krigaren i hos-tas — när det gäller dem blir jag primi-tiv och vild och inte ett dugg lik mitt dagliga resonliga jag. Det är inte för-att låta dem bli lemlestade eller mör-dade i nästa krig som jag med sådan möda födde och uppförde dem under det förra och sedan i alla dessa år älskat och följt dem, steg för steg. Det är ju först nu deras generation skulle börja leva och visa vad den duger till, infria sina löften — hur är det bara möjligt att deras leders årsklasser, som ännu minns hur det var den gången legt och undergivet låter denna blodsnig förberedas på nytt, i större skala än någonsin? Mitt för-stånd står stilla och vägrar att fatta en sådan himmelskriande absurditet.

Strike again!

(Forts. fr. sid. 1.)
 Skulle hon inte fått människor att lysna, genom att ge dem detta mål utom dem själva, utöver de egna personliga angelägenheterna att arbeta för? Det får inte bli något nytt världskrig, sade generalen i höstas. Frällningsarmén skall starta en aktiv kamp för fred över hela jorden. Vi vill med all vår kraft understödja dem, som verka för detta mål.

Man väntade under det stora Lidings-mötet förgäves på ett ord till åhörarska-rorna om denna sak, som ju gäller livet.

Men i själva verket riktar sig Evange-line Booths ord direkt till varenda människa — den röda tråden i hela hennes budskap är de flammande parolorna till alla, som försöker komma lindrigt undan, gå utomkring och spara sig själva. — Det hjälper inte för dig unge vils-bångne man, att åberopa din moders för-övrigt men själv fortsätta på dåliga vägar. Det går inte en för dig och för dig att komma undan med att din pastor eller din kapten ber för dig eller att din för-samling — och ditt parti, kanske referen-ten vägar tillägga — har tagit hand om dig. Det gäller dig själv i dag och vär-rändna dag.

Generalen berättade hur hon en gång fått tillfälle att gå in i lejonkulan i Co-losseum i Rom, där man fordom forvare-lade lejonen, som skulle användas i gladi-atorspelen.

Med stark dramatisk kraft framställde hon hela scenen, skildrade hur galierid-arna gnisslade, när lejonet släpptes ut — det mest tragiska ljud i ljudens värld — och ljudet av lejonets törstiga tunga mot den torra gommen, hur den unge gladiator störtade in med sina vapen och striden började. Just när det sårade lejonet med sina vassa klor rev sönder gladiatorns skuldra, så det blodet ström-made ner på sanden, hördes ett rop från översta galleriet: Slå till igen, pojke, slå till igen! Det var gladiatorns far som ropade. Och samma ord upprepadas av hela den väldiga åskådarskaran, som fyl-lde Colosseum — de översta tyckte sig ändå uppa på molnens rand. Hela Rom genjöf av ropen: Slå ett slag till, strike again!

På samma sätt, säger generalen, är det vi ska möta svagheten och frestelserna, när de kommer över oss! Upp, ni alla som vill sjunka tillbaka och släppa taget! Come on! Slå ett slag till!

C. H.

Men annars finns det vid Gud ingen stillhet i mig — jag ser rätt och det enda jag jag någonsin känt i mitt liv flam-mar upp med förnyad styrka. Det vänder sig mot alla de lättisniga eller av-siktligt skrotdande frasmakarna som påstådd kärlek till sitt land betsar upp dess ungdom för att sedan lättare få i väg den ut på slaktfält, sviker den med fragra ord och tomma ideal, bakom vilka endast döden och livsförtelsen lurar. Den vänder sig i främsta rummet mot de förhånade krisförträdarna som nu går runt med svällande plänböcker och belä-tv binkar till varandra att Guskelov — det artar sig industrien är på uppsving igen. Visserligen är det ju vapen- och ammunitionsfabrikerna som just nu arbetar för högttryck i alla länder — men man får ju ta förtjänsten den som kommer och inte vara för nogräknad och sen-timental. Business is business!

Men min vanmäktiga ilska vänder sig också mot de fjumma som följligt ser det förfärliga nakas och ändå inte kan lämna partikäbel och privatintressen åt

Det är i alla fall

IDUN

som passar Er och familjen bäst. IDUN ger trevnad och något av värde.

Köp veckans aktuella nummer eller prenumerera genom postgiro 1235. Det är bekvämare — och billigare.

Läs :ne

högaaktuella skrifter:

Nr 17. **DE AMERIKANSKA RUSTNINGSFIRMORNAS METODER.** Senatskommitténs avslöjanden. Pris 35 öre + porto och pf.-avgift

Nr 18. **ETT BRITTISKT FREDSPROGRAM.** Labour Party's utrikespolitik, med inlägg av Hugh Dalton och Arthur Henderson. Pris 35 öre + porto och pf.-avgift

Informationsbyråns Mellanfolkligt samarbete för fred förslag

Tel. 11 38 09. Lilla Nygatan 4, Stockholm. Postgiro 50990.

sidan för att slå sig ihop till ett gemensamt bekämpande av eländet. Om nu de allvissa männen håller på att koka ihop ett nytt helvete åt sig själva och oss alla — om de envisas med att riskera Europas kultur och hela existens bara därför att de med sitt petrificerade vanetänkande inte kan lista ut något sätt att förhindra det oundvikliga (>krig har alltid funnits och kommer alltså alltid att finnas!) så är det väl inte något skäl för oss kvinnor att vara lika slappa? Det är ju redan ganska länge sedan vi vaknade ur vår långa sömn och började röra på oss — nu om någonsin är väl ögonblicket inne att stå upp och visa männen att vi inte längre ämnar finna oss i deras bedrövtligt tilltrasslade och inkonsekventa sätt att handhava makten. Allt vad politik heter har ju urartat till det vämjelgaste schackrande och borspeld, där den som bjuder högst eller bluffar bäst är den som för ögonblicket har övertaget — naturligtvis med rustningarna i bakgrunden! Vården är ju full av anständiga och ansvarsökande män — när man betraktar dem som individer, varför måste summan av det de kolektivt tar sig till bli så anskrämmelig? Där måste något vara fel...

Men värden är ännu fullare av mödrar som känner precis likadant som jag i detta ögonblicket — som är fast beslutna att till varje pris försöka rädda sina ungar från den förödande förintelsen — om möjligt också sina hem, sina land. Är det så otänkbart att summan av alla deras lidelsefullt starka känslor skulle kunna fölla ett utslag som vägrade tyngre i vågskålen än krigsivarnas negativism, där rashat och maktbegär är de enda värme-källorna?

Jag har själv en gång på nära håll upplevt hur en handfull män drev sin vilja igenom därför att de hade den brinnande tro som kunde försätta berg. Det som de till slut realiserade föreföll från början allt förnuftigt folk fullkomligt vansinnigt och omöjligt, rena verklighetsfrämmande utopin. Då glädde det ett litet folks befrielse — men det finns ju inte något plausibelt skäl varför inte samma underverk skulle kunna upprepas nu då det gäller hela mänsklighetens framtid. Det där lilla folkets föregångsmän fick själva skaffa sig lyssnare och bundsförvanter bland stormakternas motvilliga och skeptiska statsmän, det var ingen lätt sak, så upptagna som dessa just då var av sina egna länders överhängande problem.

Men de som kämpar mot kriget har ju faktiskt redan den stora majoriteten för

sig. T. o. m. i de värsta fasciststaterna är det väl, bortsett från de krigsindustriella kretsarna, endast en jämförelsevis liten minoritet av ungdomliga fanatici och storkäffliga, kortsynta politici som i grunden av sitt hjärta verkligen önskar ett krig. I varje fall lär man inte ens där kunna uppvisa några kvinnor som inte med fasa tänker på den eventualiteten, hur kuschade och bedövade de än hunnit bli av den aldrig upphörande propagandasvadan.

När vi nu vet med oss att vi som inte vill krig är i en så oerhörd majoritet — runt alla jordens länder, skulle vi väl kunna organisera oss på ett sådant vis att inget motstånd i längden var möjligt? Karlarna behöver ju oss kvinnor, t. o. m. nazisternas »massamfund» kan ju inte bestå och fortsätta utan vår medverkan — åtminstone vad det rent fysiska beträffar (det andiga bryr de sig ju mindre om!). Om de än är beväpnade intill tänderna har vi ju andra vapen som väl i längden — och konsekvent använda, skulle kunna visa sig lika effektiva, som deras.

Det är ju deras eget fel om de tvingas att sätta håret mot hårt och ta till något slags generalstrejk — de får skylla sig själva. Vi har ju i det längsta velat vara deras vänner och lojala medarbetare — men ska vi, som de tyska mödrarna, från första stund få implantat i oss att de barn vi nådigt tillåts föda och uppfostra endast är »ett lån som tillhör fäderneslandet», och att det för dem normala och önskvärda är att i förtid dö för detta begrepp —, då är det verkligen på tiden att vi ställer till med en radikal revolution.

Naturligtvis är idealet att »hela mål kräver heligare medel» — vi har väl lite var gått och hoppats på att Gandhis non-violence principer segrande skulle visa att den vägen var den enda rätta, och i längden t. o. m. den som bäst lönade sig! Men är det nu verkligen så illa ställt med mänskligheten just nu att den inte är mottaglig för den sortens påverkan blir väl också vi tvungna att tjuta med ulvarna och till en viss grad använda oss av deras brutala och ovidrigare medel. Man kommer till slut till ett slags desperation där man tycker att vad som helst duger bara det är effektivt, att allt är bättre än ett nytt krig!

Det finns ju bland oss många färska och brukade, explosiva krafter — skulle de inte kunna kanaliseras och koncentreras på detta mål — det enda nödvändiga i detta ögonblick? Skulle inte ur kvinnornas egna led en enande, oemotståndligt rivande Duce eller Führer kunna uppstå? Eldigheten och tron har vi väl — ska inte tanken på våra söner också kunna ge oss den nödvändiga styrkan?

Detta är ju inget nytt, men när man får så påtagliga bevis på hur överhängande faren fortfarande är, kan man inte låta bli att slå alarm, skicka ut S. O. S. Och vart ska man vända sig om inte till Tidevarvet? Det får inte lov att förtrötts och dåsa till — det borde tvärtom knyta flera och starkare band med likatänkande utanför Sveriges gränser, i de länder där dessa frågor är som mest aktuella och brännande — och där var och en känner sig personligt hotad, ingen kan sätta sig »au dessus de la mêlée».

Ada Nilsson, Elin Wägner och alla Ni andra dukiga och oförfarade — var är Ni, vad gör Ni? Har Ni tagit sommarferier eller är det annat arbete som uppslukar Er? Bara Ni inte gått och blivit modlösa — också Ni, de modigaste — och låtit Er nedtryckas av någon sorts inbillning att Er tändande verk skulle vara lönlöst och förgäves i de onda tider som på sistone går fram över världen? För Guds skull, för alla vår skull —

Restaurangpersonalen...

(Forts. fr. sid. 1.)

varjämte hela gruppen åtnjutit fri kost samt fri bostad, vilken arbetsgivaren kunnat ersätta med 35 kronor. Med tillfredsställelse konstaterar man, att avtalet — åtminstone i de högsta löneklasserna — gör samma förmåner åt manlig och kvinnlig innehavare, en princip som personalens representanter sträva att genomföra.

För serveringspersonalen ställer sig ju lönefrågan på ett helt annat plan, eftersom de avlönas direkt av allmänheten och av arbetsgivaren endast erhålla fri kost. Det är allmänt bekant, att denna grupp kan komma upp till en högst avsevärd förtjänst. På en ordinarie restaurang torde den genomsnittliga månadsinkomsten gå upp till 500 kronor, ett belopp, som naturligtvis flerstades överskrides. Från ett systembolag i landsorten berättas det, att bolagets servitriser hade större årsinkomst än verkställande direktören!

Trots detta är det kärns uttryckliga önskan att hellre avstå från drickspengar och lyfta en fast månadslön på 300 kronor. En sådan begäran möter dock ett absolut och enligt motstånd från restauranginnehavarna, såväl av anslutna till Sveriges Arbetsgivareförbund för Hotell och Restauranter (de privata restaurangernas förening) som av Restauranternas Arbetsgivareförbund (systemrestaurangerna). Bland annat tycks man anse den förslagna minimilönen alldeles för hög, särskilt i jämförelse med den som utbetalas till en kokerska med hennes ansvarssvårigheter.

Men servitörkriget bjuder dock alldeles speciella vanskligheter och speciella krav! Vilken kort del av livet varar inte yrkeslivet! Skickligheten är direkt beroende just av sådana egenskaper, som främst höra de yngre åren till. En stor del av inkomsten måste anslås till den rent personliga vården. Någon som helst möjlighet till befordran till platser, som krävs av mer av de mogna årens egenskaper, finns inte. En manlig servitör anses oftast slutarbetad vid 50—55 års ålder, en kvinnlig vid 45 till 50 år. Någon pension har de inte. De engångsbelopp som vid slutet tjänstebana utbetalas av en eller annan arbetsgivare kunna ju inte hänföras dit. Vid S. A. R. A. ha sålunda servitriser med ungefär 20 års arbetstid en gång för alla erhållit 500 kronor, medan 30 tjänstear betänoms med 1,150 och allt med 1,575 kronor.

Men pensionstrågan är ju ännu i sin helhet ett problem som väntar på sin lösning och berör sålunda inte bara de restauranganställda. De otillfredsställande existensmöjligheter samhället bjuder sina åldringar böra hållas i minnet, när man talar om det arbetande folkets »stora» löner!

För hotellpersonalen innebär det nya avtalet, att för hotell med över 30 rum fasta betjäningavgifter skola införas, om minst hälften av personalen så kräver — detta mot nuvarande avtals två tredjedelar. Sjuk- och semesterföreskrifter, beträffande vilka hotell- och restaurangpersonalen intar en jämförelsevis gynnad ställning, ha vidmakthållits. En del för-

släpp inte efter för sådant! Stå på Er, spotta i händerna och ta i på nytt, hur illa det än ser ut — vi behöver Er mer än någonsin nu. Tänk på hur många miljoner vi är som i denna stunden är färdiga till precis vad som helst — utom till ett fortsatt undergivet acceptande av det öde som nu igen förberedes oss.

Amelie Posse-Brázdová.

bättringar i de ganska ogynnsamma arbetsföreskrifterna ha införts, sålunda är inte serveringsfracken nu längre obligatorisk.

Men den mest brännande frågan, den som satt sinna i den häftigaste svallningen, har varit det s. k. logisystemet. Detta innebär, att ekonomipersonalen inom ett restaurangföretag är skyldigt att som hyresersättning bu inom företaget eller ock i annan bostad, som anvisats av arbetsgivaren. Hur missbruk denna rätt blivit från arbetsgivarhåll framgår bäst av en liten skrift, »Restaurangpersonalens bostadsförhållanden», som förra året utgavs av Sveriges Hotell- och Restaurangpersonals förbund. Den är illustrerad med fotografier från de anställdas bostäder, vilka vittna om en höggradig vantrevnad.

Logibestämelsen bottnar i något föråldrat patriarkaliskt system, som fortlevat sedan den tid, då källarmästaren och hans biträden voro som en familj, och då särskilt de arbetande kvinnorna väl knäppast kunde tänka sig att föra en helt »självförsörjande» tillvaro. Med den nya tidens starka individuallitetskrav ha förhållandena på många verkat rent oldidåga. En del självständiga naturer skulle naturligtvis under alla omständigheter sett dem så, men med de bostäder, som nu ställt till buds, har snart sagt varenda medlem av kärnen rest sig till protest. När man föser in fyra eller fem människor, som inte ens tillfrågas, om de trivas tillsammans, i ett ohemtrevligt rum, och tvingar dem att antaga denna bostad som en beviljad löneförmån, då måste det demokratiska rättmedvetandet reagera.

Det förefaller näro otroligt, att man från ett flertal håll på arbetsgivar sidan så segt velat kvarhålla detta innekostsystem. Anledningen är givetvis ekonomiska fördelar. När bostäderna en gång iordningställda, måste kostnaderna för deras underhåll bli minimala i jämförelse med en hyresersättning av 35 kronor i månaden per person. Men när skolorna på affärsföretag ära sig inse, att ingen sund ekonomisk bas skapas på en oriktig princip? Sådana ekonomiska värden är endast skenbara, förr eller senare kommer en reaktion, desto kraftigare, ju starkare arttrivsan varit. De miljonutgifter restauranginnehavarna ställt inför, när de nu tvingats att avveckla logisystemet, är helt enkelt återbetalningar av felaktiga inkomster. Det är som om vederbörande handskats med rätta siffror, men ej kunnat urskilja positiva och negativa värden, och plötsligt ställts inför det faktum, att de bokförda beloppen stå med minustecken.

Att bostäderna skulle tjäna som något slags skydd får anses uteslutet. I praktiken har det visat sig, att de ofta varit raka motsatsen. I detta avseende lämnas naturligtvis inga upplysningar från personalens förbund, men från ledande personer har bekräftats, att ordningen lämnat åtskilligt att önska. Från fullt trovärdigt håll hörde jag utomtal, att en nyanställd diskerska vid ett större företag gick brandvakt en hel natt, emedan företärdäskan i den anvisade bostaden överlät till inte bara sin sömn utan också lämpligt sällskap under natten. Sådant kan det skydd bli, som påtvingas en ung arbetsökande!

Enligt det nya avtalet skola alla personalbostäder inom företagen ha avvecklats intill den 1 oktober 1937; de förhörda bostäderna skola utrymmas, så snart nu gällande kontrakt utgått, dock senast intill ovan nämnda datum. In i det sista stödet striden om hyresersättnings be-

Amelie Posse-Brázdová

är förlattare till

Den oförlikneliga fängenskapen

3:de upplagan.

Den brokiga friheten

2:dra upplagan.

Hennes böcker är precis lika friska som hon själv.

Natur och Kultur.

lopp, men ur den sista medlingen framgick förslaget 35 kronor i månaden i Stockholm samt 25 kronor på övriga orter. Med denna seger återstår för hotell- och restaurangpersonalen nu närmast endast ett önskemål — att slippa ha arbetstiden uppdelad i skift. Mycket i arbetsförhållandena återstår ju också att jämka på. En i mitt tycke utmärkt arbetsordning har införts vid systembolaget i Eksjö. Där har var och en av de restauranganställda var femte dag helt ledig. Ett arbete, som kräver fyra personer, skötes sålunda av fem, av vilka fyra tjänstgör å gången. Om en servitris sålunda slutar sitt arbete låt oss säga en onsdagskväll kl. 12 behöver hon ej tråda i tjänst förrän fredag middag kl. 12, o. s. v. för femte dag. Detta samma gäller var och en av de anställda, oavsett ställning.

En arbetsgivare, som redan länge varit betänkt på att självamt avveckla logisystemet, är direktör Mild i SARA. Detta kan tyckas egendomligt, då väl bostadsförhållandena ingenstides varit så välordnade som inom detta bolag, men innebär å andra sidan ett betydelsefullt steg mot själva systemet såsom sådant. I Personalförbundets förut ommända lilla skrift betonas särskilt, att de anmärkningar som framställas ej drabba Restauranbolaget, som tvärtom erhåller lovord för sina bostäder. I en följande artikel skola vi behandla personalförhållandena vid SARA samt även beröra de fördelar ett suvt och frivilligt kollektivsystem på bostädernas område kan innebära.

Karin Schultz.

TIDEVARVET

Triedwaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPLETION:
Telefon 20 48 42.
Konstorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, / halvår kr. 3: 25,
kvartal kr. 1: 75. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1935
Zetterlind & Thelander Boktryckeri-A.-B.

Följ de två
bundsförvanterna
i kvinnornas strid för ett
rättfärdigare samhälle.

Morgonbris

varje månad.

Helår kr. 4:—
Lös:nr 35 öre.

Tidevarvet

varje vecka.

Helår kr. 6:—
Lös:nr 15 öre.

Prenumerera

Morgonbris exp. Västmannag. 2^{II}.
Tidevarvets exp. Triedwaldsgr. 2^{III},
Stockholm.